

N:o 30.

Ank. till Riksd. Kansli d. 16 Mars 1871, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående eftergift af den Riksarkivet genom testamente af Sekreteraren i Kongl. Krigs-hofrätten Grefve Carl Eric Ludvig Walter Posse tillagda rätt till en del af hans qvarlätenskap.

(I. A.)

Enligt hvad af ofvanberörda, den 5 sistlidne Februari afgilna och i 4:a samlingen af bihanget till Riksdagens protokoll under N:o 20 intagna nådiga proposition inhämtas, hade, sedan Sekreteraren Grefve Posse i lifstiden genom testamente den 9 Maj 1868 förordnat, bland annat: att allt hvad, efter det åtskilliga legater till vissa uppgifna personer utgått, blefve öfrigt af hans qvarlätenskap, så i fast som löst, skulle, så framt gossen Gustaf Erik Sigismund, född den 14 Juli 1865 och son af Bensvarfvaren Adolf Schmidts dotter Hulda Schmidt, blifvit före Grefve Posses död till honom öfverlemnad att uppfödas och uppfostras, eller, inom tre månader der- efter, en af två uppgifna personer finge nämnde gosse i sådant ändamål af hans moder emottaga, tillfalla honom, samt att, derest Hulda Schmidt icke fullgjorde det vilkor, hvarunder hennes son egde tillgodonjuta testamentet, allt hvad till denne blifvit disponerad skulle tillfalla Riksarkivet för att användas till fortsättande af verken "Svenskt diplomatarium" samt "Svenska medeltidssigiller" eller, om dessa verk skulle vara fullbordade, utgifvande af andra äldre handlingar rörande fäderneslandets historia; så och efter det Grefve Posse den 19 Juni 1868 aflidit samt den af honom förordnade exsekutor af testamentet, Registratorn E. U. Cervin, hos Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hofrätt verkställt bevakning deraf, Riksarkivarien den 24 Oktober samma år hos chefen för Ecklesiastikdepartementet anmält, att Grefve Posses berörda

testamente blifvit Riksarkivarien i bevakningsändamål delgifvet, samt hemställt huruvida i saken något vidare borde åtgöras och hvem det i sådant fall skulle åligga; hvarjemte Riksarkivarien, med afseende å den eventualitet, hvaraf skulle bero, huruvida Riksarkivets rätt komme att inträda i kraft, yttrat den åsigten, att emottagandet af det Riksarkivet genom ifrågavarande testamente eventuellt tilldelade legat knappt torde kunna anses innebära någon sådan verklig fördel för staten, att den på antydda väg borde eftersträvas.

Till följd af remiss hade Justitiekanslers-embetet den 2 Mars 1869 afgifvit utlåtande i detta ärende och dervid tillika öfverlemnade dels en af vice Häradshöfdingen Oscar Silfversparre, som af Stockholms Rådstufvurätt blifvit den 20 Oktober 1868 förordnad att vara förmyndare för gossen Gustaf Erik Sigismund, till Justitiekanslers-embetet ingifven skrift af innehåll, bland annat, att nämnde gosse, enligt hvad allmänt känt vore, skulle vara Grefve Posses oäkta son, samt att Hulda Schmidt, ehuru hon befunne sig i alldeles utfattig belägenhet, icke kunnat förmås att fullgöra det i testamentet stadgade villkor, angående barnets öfverlemnande till uppfostran, dels ock vid samma skrift fogade handlingar, nemligen bestyrkt transsumt af den efter Grefve Posse den 8 Augusti 1868 förrättade bouppteckning samt en den 7 Januari 1869 daterad och af Grefve Posses samtliga arfvingar eller deras målsmän i vittnens närvaro undertecknad skrift, hvaruti de, — jemte förmålan att Grefve Posses testamente blifvit af dem godkändt, men att Hulda Schmidt icke uppfyllt förutnämnda villkor, samt att gossens förmyndare, som förordnats först sedan den för gossens öfverlemnande stadgade tid försutits, icke varit i tillfälle att insätta sin myndling i den rätt testamentet honom tillerkände, hvarför Riksarkivet nu vore närmast berättigadt att mottaga den testamenterade egendomen, derest Kongl. Maj:t komme att besluta testamentets bevakning för Riksarkivets räkning, hvaremot, om anspråk på den testamenterade egendomen icke komme att framställas å Riksarkivets sida, egendomen skulle efter lag tillfalla dem såsom arfvingar efter Grefve Posse — förklarar, att de, för sådan händelse, på förmyndarens begäran och för att uppfylla den af lidnes i främsta rummet uttalade vilja, att hans egendom skulle tillfalla Hulda Schmidts son Gustaf Erik Sigismund, på honom öfverläte all den rätt till den af lidnes qvarlätenskap, som dem efter arfsrätt skulle tillkomma, och uppdroge åt den i testamentet nämnde exsekutorn eller förmyndaren att om barnets uppfostran draga försorg samt om uppfyllande af de i testamentet bestämda föreskrifter gå i författning; och hade Justitiekanslers-embetet för egen del yttrat, att då de i testamentet bestämda förutsättningar och villkor, under hvilka gossen Gustaf Erik Sigismunds rätt till testators efterlemnade egendom skulle inträda, enligt hvad sålunda blifvit upplöst, icke inträffat, den genom testamentet Riksarkivet eventuellt tillerkända rätt till samma egendom visserligen torde kunna genom testamentets bevakning göras lagligen gällande; men enär följden deraf antagligen blefve, att Gustaf Erik Sigismund, som, efter hvad hans förmyndare tillkännagifvit, ansåges vara testators son och hvilkens

uppföstran och framtida utkomst testator syntes hafva haft sig angeläget att betrygga, komme att sakna den mera värdade uppföstran, som, i händelse anspråk å Riksarkivets sida ej framställdes, skulle, till följd af testators samtliga arfvingars till Gustaf Erik Sigismund gjorda öfverlåtelse af all den dem såsom arfvingar tillkommande rätt till testators qvarlätenskap, kunna genom förmyndarens försorg honom beredas, samt, fastän testator, sannolikt i ändamål att, så vidt ske kunde, bereda säkerhet för att hans vilja i afseende å sättet för gossens uppföstran måtte vara efterföljd, lemnat ofvananförda bestämmelser, hvilka testator ansett för ändamålets vinnande vara mest betryggande, men som äfven kunde komma att föranleda till gossens uteslängande från all rätt till egendomen, det likväl kunde antagas såsom med testators verkliga och rätt förstådda systemål närmast öfverensstämmande, att, under hvilka förhållanden som helst, tillfälle ej blefve gossen betaget att komma i åtnjutande af en värdad uppföstran, Justitiekanslers-embetet ansåge sig böra tillstyrka, att någon åtgärd för att å Riksarkivets vägnar göra anspråk å testators efterlemnade egendom gällande icke måtte vidtagas. Efter det Kongl. Maj:t den 19 Mars 1869 anbefallt Justitiekanslers-embetet att låta verkställa bevakning af ifrågavarande testamente, i hvad det rörde Riksarkivets rätt, hade Justitiekanslers-embetet i underdånigt memorial den 31 Oktober 1870 anmält, att, sedan sådan bevakning den 7 April 1869 hos Svea Hofrätt försiggått, och testamentet delgifvits vederbörande arfvingar, tiden för klander af testamentet tilländalupit, utan att, enligt hvad vederbörande tjänsteman i Hofrätten intygat, klandertalan emot den å Kronans vägnar anställda bevakning blifvit i laga ordning anhängiggjord. Sedermera hade uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift vice Häradshöfdingen Silfversparre, å sin bemälda myndlings vägnar, och under återopande af ej mindre hvad Riksarkivarien och Justitiekanslers-embetet, på sätt här ofvan förmäles, anført, än ock Grefve Posses samtliga arfvingars förberörda medgifvande till förmån för gossen Gustaf Erik Sigismund, i underdånighet anhållit, att Kongl. Maj:t, med afseende jemväl dels derå, att det af Grefve Posse för barnets rätt till legatet stadgade vilkor icke syntes vara med de pligter, hvilka enligt moral och allmän lag ålegat barnets moder, så öfverensstämmande, att icke, då hon enständigt vägrat afstå sin naturliga rätt att sjelf besörja barnets uppföstran, det skulle vara synnerligen hårdt emot barnet, hvars rätt i detta fall modren ensam kunnat bevaka, om detsamma på grund häraf skulle gå i mistning af medel till uppehälle, uppföstran och framtida bergning, derigenom att staten, med begagnande af den rätt testamentet tillerkände Riksarkivet, skulle sätta sig i besittning af egendom, som enligt testamentets ordalydelse i främsta rummet varit af testator afsedd att tillfalla nämnda barn, dels ock å den omständigheten, att Hulda Schmidt, som åt barnet egnade all moderlig omvårdnad, befunne sig i så fattiga omständigheter, att barnets framtida välfärd derigenom äfventyrades, tacktes i nåder förordna, att några åtgärder från det allmännas sida icke måtte vidtagas för öfvertagande af ifrågavarande legat, hvilket, enligt ett af testaments-exekutorn med-

deladt skriftligt intyg, antagligen komme att, när Grefve Posses bo hunnit slutligen utredas, uppgå till ett belopp af omkring 25,000 R:dr R:mt, utan Kronans och Riksarkivets rätt på grund af omförmälda testamente efterskänkas till förmån för sökandens myndling Gustaf Erik Sigismund; och har, med afseende å hvad sålunda i denna fråga förekommit, Kongl. Maj:t till Riksdagens bepröfvande öfverlemnadt, huruvida icke den enligt framlidne Sekreteraren Grefve Posses berörda testamente Riksarkivet tillkommande rätt till en del af Grefve Posses qvarlätenskap må, till förmån för förutnämnda barn, Gustaf Erik Sigismund, eftergifvas.

Vid behandling af ofvanberörda, till Stats-Utskottets handläggning remitterade nådiga framställning har Utskottet tagit kännedom af de till ärendet hörande handlingar, utur hvilka Utskottet, för frågans fullständiga bedömande, ansett nödigt här återgifva dels 8:de och 9:de punkterna af ofvanberörda testamente, dels den af Grefve Posses närmaste arfvingar afgifna, i den nådiga propositionen omförmälda afsägelsskrift; varande dessa af följande lydelse:

"8:o. Allt hvad som efter det förestående legater utgått öfrigt blifver, så i fast som löst, skall, så framt gossen Gustaf Erik Sigismund, född den 14 Juli 1865 och son af Bensvarfvaren Adolf Schmidts dotter Hulda Schmidt, blifvit före min död till mig öfverlemnadt att uppfödast och uppfostras, eller, inom tre månader derefter, antingen min syster Fröken Henriette Posse eller Enkefru Nerman få honom i sådant ändamål af hans moder emottaga, tillfalla honom; dock att han ej själf må tillträda förvaltningen af testamenterade egendomen förr än han fyllt tjugufem år utan densamma ditintills bör vårdas och handhafvas af exsekutor af testamentet eller den förmyndare, som för gossen kan varda i laga ordning förordnad, och hvartill jag af exsekutor förväntar, att han föranstaltar det en fullt pålitlig och redbar person varder utsedd; och må icke förmyndaren eller gossen själf, sedan han blifvit myndig, vid förlust af all rätt till tillgodonjutande af testamentet, af hvad honom blifvit gifvet på något sätt understödja sina morföräldrar, morbröder eller moster; hvaremot till hans moder Hulda Schmidt bör, så länge hon lefver, utbetalas en årlig pension af 500 R:dr R:mt eller mera, om tillgångarne, sedan kostnaderna för gossens underhåll och undervisning blifvit bestridda, det medgifva; allt under förbehåll likväl, att hon använder medlen för eget behof, men deraf ej förslösar något på föräldrar eller syskon; deröfver exsekutor af testamentet eller förmyndaren för gossen eger att hålla hand, med makt att, om hon deremot bryter, indraga pensionen;"

"9:o. Skulle min syster Henriette eller enkefru Nerman före mig hafva aflidit eller Hulda Schmidt icke fullgöra det villkor, hvarunder hennes son må tillgodonjuta testamentet, skall hvad som till den ena eller andra blifvit disponeradt tillfalla Kongl. Riksarkivet för att användas till fortsättande af "Svenskt diplomatarium" samt "Svenska medeltidens sigiller" eller, derest förutnämnda verk skulle vara fullbordade, utgifvande af andra äldre handlingar rörande fäderneslandets historia."

"Affidne Sekreteraren i Kongl. Krigs-hofrätten Grefve Erik Ludvig Walter Posse har genom testamente af den 9 Maj 1868, som af oss undertecknade Grefve Erik Posses samtliga arfvingar blifvit godkändt, bland annat förordnat, att sedan åtskilliga smärre legater utgått, skulle hans återstående qvarlemnade egendom tillfalla gossen Gustaf Erik Sigismund, son af bensvarfvaren Schmidts dotter Hulda Schmidt, med vilkor, att Hulda Schmidt antingen före testators död eller inom tre månader derefter öfverlemnade gossen till vissa namngifna personer för uppfostran, samt att, i händelse detta vilkor icke uppfylldes, skulle hans efterlemnade egendom tillfalla Riksarkivet för uppgifvet ändamål.

Hulda Schmidt fullgjorde emellertid icke nämnda vilkor, och förmyndaren för gossen, som förordnats först sedan den för barnets öfverlemnande stadgade tid förutits, har icke varit i tillfälle att insätta sin myndling i den rätt testamentet honom tillerkände, hvadan Riksarkivet nu är närmast berättigadt att mottaga den testamenterade egendomen, derest Kongl. Maj:t kommer att besluta testamentets bevakning för Riksarkivets räkning; men om åter anspråk på den testamenterade egendomen icke kommer att framställas å Riksarkivets sida, skulle egendomen efter lag tillfalla oss såsom arfvingar efter Grefve Erik Posse, och få vi för sådan händelse, uppå förmyndarens begäran och för att uppfylla den affidnes i främsta rummet uttalade vilja, att hans egendom skulle tillfalla ofvannämnda Hulda Schmidts son, Gustaf Erik Sigismund, härmed förklara, att vi på bemälde Gustaf Erik Sigismund öfverlåta all den rätt till den affidnes qvarlätenskap, oss skulle efter arfsrätt tillkomma, och uppdraga vi åt den i testamentet nämnde exsekutor eller förmyndaren att om barnets uppfostran draga försorg, samt om uppfyllandet af de i testamentet bestämda föreskrifter gå i författning. Kalmar och Björnö den 7 Januari 1869."

(Underskrifter).

Vid granskning af ofvanintagna och öfriga frågan rörande handlingar har det synts Utskottet, som skulle Riksarkivets eller det allmännas rätt, hvilken måste bedömas efter enahanda grunder, som i lag för enskildes rättsförhållanden i dylika fall äro stadgade, i förevarande hänseende inskränka sig dertill, att antingen emottaga den del af qvarlätenskapen, hvarom här är fråga, med förpligtelse att använda densamma endast för de ändamål, hvarför den blifvit till Riksarkivet testamenterad, nemligen för utgifvande af de handlingar, hvilka i testamentets 9:de punkt omförmålas, eller ock att afstå ifrån emottagandet af hvad genom testamentet blifvit Riksarkivet gifvet. I förra händelsen kan Riksarkivets rätt, enligt Utskottets tanke, icke å annan öfverlåtas utan i sammanhang med den dervid fästade förbindelsen, för hvars uppfyllande Riksarkivet eller det allmänna i allt fall skulle blifva testators arfvingar ansvariga. I det sednare fallet skulle åter qvarlätenskapen, enligt arfsrätt tillfalla testators närmaste arfvingar. Det är endast för detta sednare fall dessa

öfverlätit sin rätt å ofvannämnde gossebarn Gustaf Erik Sigismund, i sammanhang hvarmed uppdrag lemnats åt den i testamentet nämnda exsekutor eller förmyndare att om barnets uppfostran draga försorg samt om uppfyllandet af de i testamentet bestämda föreskrifter gå i författning.

Med hänsyn härtill och då det synes hafva varit så väl testators som hans närmaste arfvingars uttryckliga vilja, att ifrågavarande medel skulle tillfalla nämnde gossebarn endast för det fall, att barnet komme att uppfostras af de personer, testator i sådant hänseende utsett, helst testamentet innehåller föreskrift derom att, derest dessa personer skulle före testator aflida, medlen blott af denna anledning skulle tillfalla Riksarkivet, läser icke staten, hvars rätt uteslutande grundar sig å testators vilja, böra eller ens kunna göra någon inskränkning eller eftergift i de villkor, testator funnit lämpligt föreskrifva, helst sådant kunde innebära en förnärmelse mot arfvingarnes rätt och möjligen föranleda rättsanspråk å deras sida emot det allmänna. Då emellertid så väl testators som arfvingarnes afsigt varit, att medlen borde i främsta rummet användas till nämnda barns uppfostran på det sätt testamentet föreskrifver, torde staten, för den händelse detta syftemål kan vinnas, icke böra göra den rätt till medlen gällande, staten numera torde ega, hvadan Utskottet hemställer,

att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga framställning i ämnet, må förklara, att, derest ofvanbemälda gossebarn Gustaf Erik Sigismund, inom 3 månader efter det barnets förmyndare om beslutet bevisligen erhållit kännedom, varder öfverlemnadt till vård och uppfostran åt någondera af de två personer, Sekreteraren Grefve Posse i sådant hänseende utsett, Riksdagen i denna händelse, men icke eljest, för sin del medgifver, att Riksarkivet afstår från den rätt till en del af Grefve Posses kvarlåtenskap, som nämnda inrättning genom testamente fått sig tillagd.

Stockholm den 16 Mars 1871.

På Stats-Utskottets vägnar:

Fredrik Alexander Funck.
